S-HÄFTET

Hitta S med sälen!

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

Gjorts av: talterapeuter Rina Tiala, Ella Bäcklund, Nora Hermansson
Bilder: Canva, Pixabay, Papunet, Super coloring, eget arkiv
Lasten ja nuorten terapiapalvelut, Turku
Översättning: Sara Alopaeus, Alma Zenger

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
varha
Egentliga Finlands välfärdsområde

Övningsinfo

- Övandet kan påbörjas när barnet är 4–5 år.
- Regelbundet övande är viktigt, gärna varje dag (minst 4–5 gånger i veckan).
- 5–10 minuter är en passlig övningstid för att hålla övandet effektivt.

- Övandet behöver inte vara tråkigt! Öva S-ljudet genom spel och lek som motiverar barnet.
- I slutet av häftet finns en övningskalender för att följa med övandet och motivera barnet.
- Om barnet ännu inte är intresserat av att öva, kan ni prova på nytt lite senare. Barnets egna motivation behövs för att övandet ska lyckas.

I en del av S-häftets spel behöver ni en egen tärning och spelfigurer. Spelen är markerade med symbolen bredvid.

Hur produceras S?

- Bit lätt ihop tänderna, samtidigt som ni ler och blåser ut luft. Håll tungan nära framtänderna.
- Luften ska strömma längs med mitten av tungan, inte längs med tungans sidor.
- Tungspetsen ska inte komma ut mellan tänderna.

Det svenska S-ljudet produceras vanligtvis med tungspetsen mot de nedre framtänderna medan det finska S-ljudet produceras med tungspetsen mot de övre framtänderna. Båda uttalen är rätt!

Det är vanligt att S-ljudet ersätts med T-ljudet eller H-ljudet (t.ex. säl -> täl, mus → muh).

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

S-övandets steg

Gå vidare till följande steg först när ni behärskar det föregående stegets övningar.

JAG ANVÄNDER S I TALET

JAG KAN ANVÄNDA S I MENINGAR

JAG KAN ANVÄNDA S I ORD

JAG KAN PRODUCERA S-STAVELSER UTAN T

JAG KAN KOMBINERA S MED VOKALER

JAG KAN PRODUCERA ETT ENSKILT S-LJUD

JAG KAN KONTROLLERA HAKANS OCH TUNGANS RÖRELSER

JAG KAN HÖRA S I ORD

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

Auditiv diskriminering av S-ljudet

Att lyssna efter, uppfatta och urskilja S-ljudet.

Minimala par: vilket ord säger jag?
Den vuxna säger, barnet visar.

segel tegel

glass glatt

leta läsa

1. Säger jag rätt eller fel? Den vuxna benämner bilderna med S ibland på fel sätt, t.ex. mötta (mössa) och ibland på rätt sätt.
2. Den vuxna benämner bilderna. Lyssna på ordet: hörs S-ljudet eller ej?

Auditiv diskriminering kan övas i vardagen, t.ex. ute på gården eller när ni tittar på bilder i en bok.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

Munmotorik

Lyft tungan till tandvallen bakom övre framtänderna. Börja med att hålla kvar tungan på tandvallen endast en kort stund. När detta lyckas kan ni försöka hålla tungan en längre stund på tandvallen. Kom ihåg att hålla munnen öppen. Se flingtipset nedan om övningen är svår!

Öppna munnen och för tungan upp och ner bakom framtänderna. Håll munnen hela tiden öppen och hakan stilla.

”Limma” fast tungan i tandvallen bakom övre framtänderna och håll kvar tungan där medan ni rör hakan upp och ner. Håll munnen öppen.

Försök lyfta tungans sidor upp så det bildas en ”stupränna”, håll samtidigt tungspetsen avslappnad. Kom ihåg att inte luta tungan mot läpparna. Ni kan också prova att trycka på mitten av tungan med en smal penna om det är svårt att lyfta tungans kanter.

Hjälpmedel

I munmotorikrörelserna ska hakan och tungan röra sig oberoende av varandra. Om detta är svårt, kan ni försöka hålla hakan stilla i övningarna genom att lägga något mellan kindtänderna, som t.ex. en långsmal men hög Lego-bit, tandborstens skaft, en tjock penna eller till och med ens eget finger. Lägg inte stödet för långt in i munnen, så att det inte kommer i vägen för tungan. Håll i stödet med handen, inte med tänderna. Stödet bör hållas på plats hela tiden.

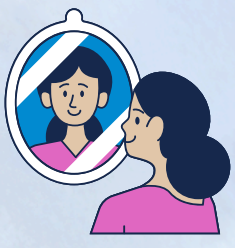
Flingtipset

Om det är svårt att lyfta tungan uppåt och tungan inte hittar rätt plats, kan ni prova flingövningen. Lägg en (rund) frukostflinga på tandvallen bakom övre framtänderna och håll den på plats med hjälp av tungan. När flingan har hållits kvar en stund på tandvallen, kan flingan ätas. Upprepa minst 10 gånger.

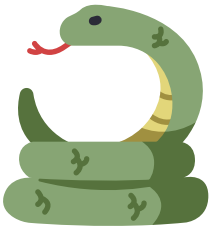
Öva framför en spegel!

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

Hitta S-ljudet

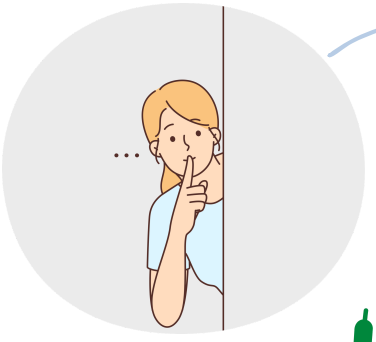

Öva S-ljudet genom att härma olika ljud:

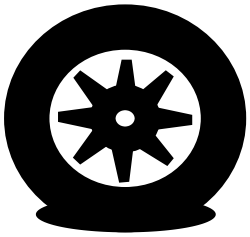
Hur låter ormen?
Hur låter det då man ska visa att någon ska vara tyst?
Hur låter vinden som viner i vassen?
Vi kallar på katten: ks ks ks
Luft smiter från däcket: pssss

Använd ett stöd mellan tänderna vid behov!

Sugrörsövningar

Ni kan försöka hitta S-ljudets plats i munnen med hjälp av ett sugrör. Lägg sugröret lodrätt mellan framtänderna så att ena änden lätt ligger mot tandvallen bakom övre framtänderna. Lyft tungan till tandvallen/sugrörets ände och gör ett S-ljud. Det borde höras ett visslande susljud från sugröret.

Övningen hjälper barnet att upptäcka att luften strömmar längs med mitten av tungan vid korrekt produktion av S-ljudet, och inte på sidan om tungan.

Kattens morrhår: Lägg sugröret vågrätt mellan framtänderna. Sugröret hjälper tungan att hållas på rätt plats, ifall S annars produceras mellan tänderna.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

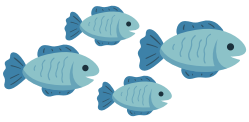
Kombinera S med vokaler

När S-ljudet har hittats kan ni prova kombinera ljudet med vokaler.

Hjälp sälen och dess vänner att ta sig över stenarna till fiskarna. På varje sten uttalas antingen S eller en vokal. I slutet uttalas hela stavelsen.

S A S A S A

SA

S E S E S E

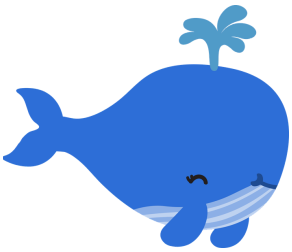
SE

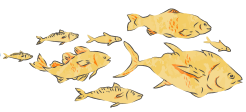
S I S I S I

SI

S Ä S Ä S Ä

SÄ

Kombinera S med vokaler

START

SAA

SÄÄ

SII

SÖÖ

SUU

SOO

SEE

SYY

AAS
ASS

ÄÄS
ÄSS

IIS
ISS

ÖÖS
ÖSS

UUS
USS

OOS
OSS

EES
ESS

YYS
YSS

SSA

SSÄ

GENVÄG!!

SSI

SSÖ

SSU

SSO

SSE

SSY

SAAS

SÄÄS

SIIS

SÖÖS

SUUS

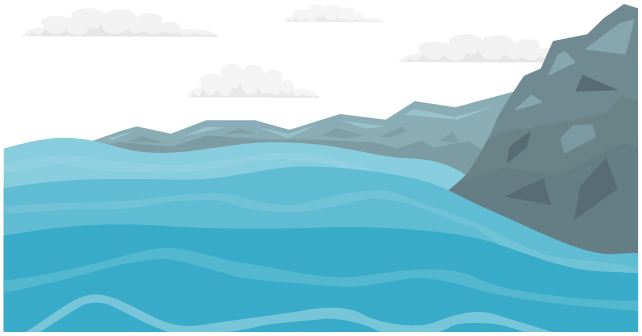
SOOS

SEES

SYYS

Hjälp sälen till vattnet. Kasta tärning och upprepa S-stavelserna i molnen.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

Kombinera S med vokaler

Öva på S-ljudet i slutet av stavelser. Sälen är ute på äventyr på en isig skridskobana. Hjälp sälen att komma fram till chokladen!

EPS
IPS
OPS
UPS
YPS
ÄPS
ÖPS

APS
ÖÖPS
ÄÄPS
YYPS
UUPS
OOPS
IIPS
EEPS
AAPS

Du halkar bakåt!

Klättra upp längs med snögubben!

NYTT KAST!

ÖÖ-PS
ÄÄ-PS
YY-PS
UU-PS
OO-PS
II-PS
EE-PS
AA-PS

START

S-ljudet i ord

Öva S-ljudet i början och i slutet av ord.

Hjälp sälen fly från elaka getingar! Benämn orden på vägen.

NI KLARADE DET!!

BUSS

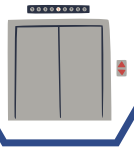
PASS

PUSS

HISS

GLASS

TASS

KLOSS

GLAS

IS

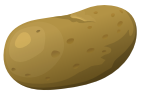
HUS

GODIS

POTATIS

AJ! Stå över ett tärnings-kast!

SÄL

SIMMA

SOVA

SITTA

SOFFA

SAFT

SÅG

SOL

SE

SALLAD

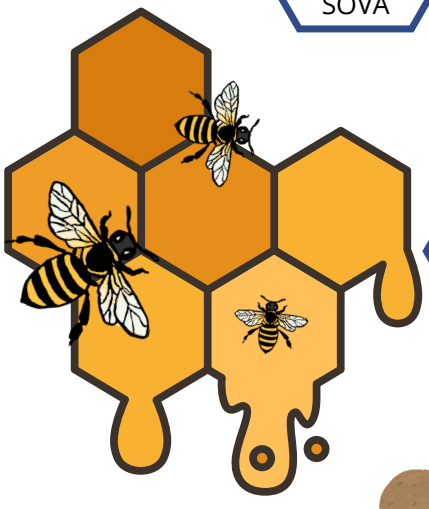

SAND

SAGA

Egentliga Finlands välfärdsområde

Varsinais-Suomen hyvinvointialue

S-ljudet i ord

Öva S-ljudet först i mitten av stavelser, sedan i mitten av ord.

Fånga skurkarna genom att rita ett streck från Spindelmannen till skurken. Säg skurkens namn när skurken har fångats!

ASSA!

YSSY!

ESSE!

USSU!

ISSI!

OSSO!

Ni behöver en tärning och spelmärken, t.ex. 6 knappar. Kasta tärning och upprepa ordet under det numret som tärningen visar. Försök få ditt eget spelmärke på varje ord.

1

PUSSEL

2

KASSA

3

NÄSA

4

KLOSSE

5

MÖSSA

6

LÄSA

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

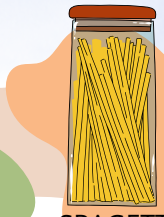
S-ljudet i konsonantkombinationer

Vilka saker hittar sälen på väg till stranden? Upprepa konsonantkombinationerna i orden noggrant.

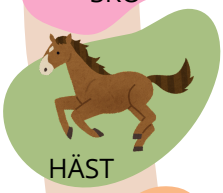

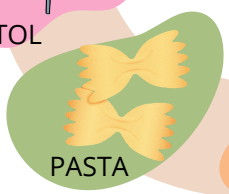

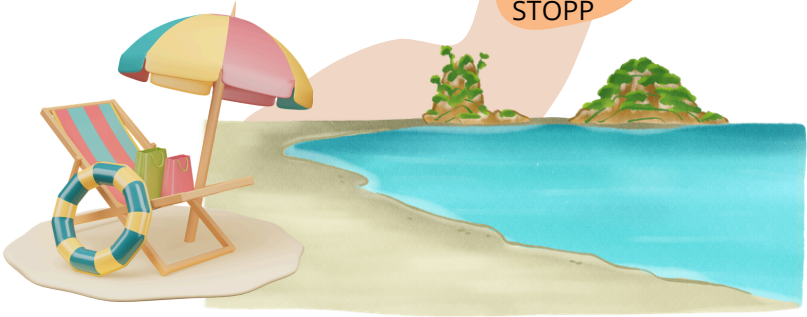

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

S-ljudet i meningar

När S lyckas i ord, är det dags att öva ljudet i meningar. Börja med att kombinera två ord med S i S-butiken:

Prova lite längre meningar till näst:

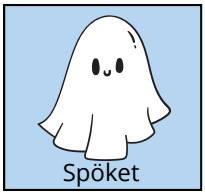

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

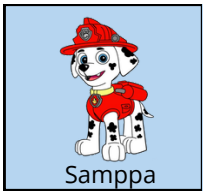

S-ljudet i meningar

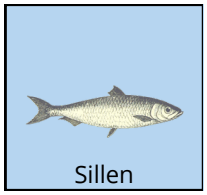
Bilda roliga meningar med L-ord. Välj ett ord från varje färg och bilda en mening. Är meningen knasig eller inte? Kan meningen vara sann?
Om ni vill skapa mer överraskande meningar, kan man klippa ut bilderna och lägga dem i tre olika högar. Lyft sedan ett kort från varje hög.

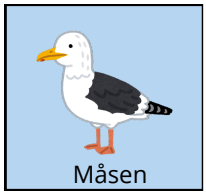

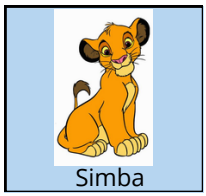

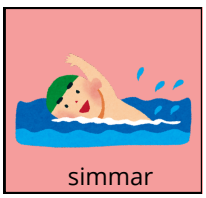

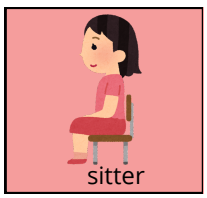

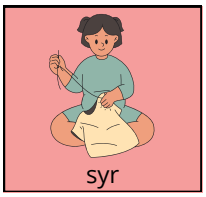

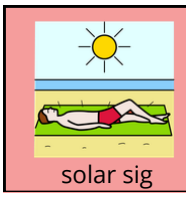

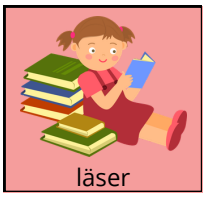

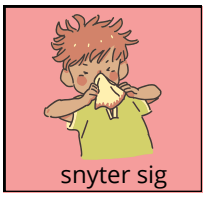

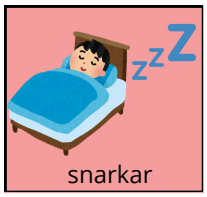

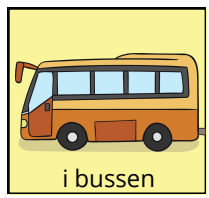

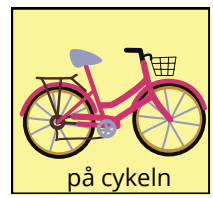

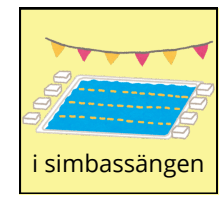

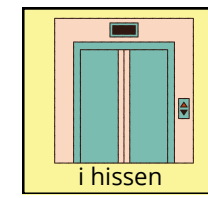

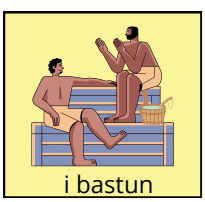

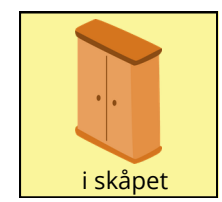

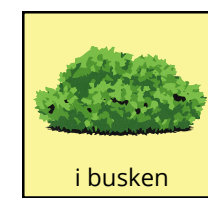

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

Överför S-ljudet till talet

Att överföra ett nytt ljud till talet kan ta tid.
Bestäm tillsammans med barnet ett tillfälle när den vuxna får påminna barnet om att använda det nya S-ljudet (t.ex. spelstund, bilfärd, lässtund, kvällsmål).
Utöver övandet är barnets egna motivation viktig. Beröm alltid när barnet lyckas använda det nya ljudet i sitt tal.
Viktigast är ändå att höra vad barnet säger, snarare än hur barnet säger det.

Sjung någon bekant visa eller sång och använd S-ljudet (t.ex. Imse vimse spindel, Små grodorna).

Spela spel som ni har hemma och öva på S-ord i spelen, t.ex. Alias, memory eller Rita och gissa.

Ett skepp kommer lastat med S-ord eller S-meningar.

S-ljudet i ramsor och sånger

Ssssssa, ssssssa,
säger den snälla lilla ormen.
Sssssmyger i gräset,
så sssssöt som en sockerbit.

Solen skiner,
sju små svanar simmar.
Solen sjunker,
snart ses stjärnor.

Sotaren Selma samlar semlor. Se så många semlor Selma samlat

Små grodorna,
små grodorna
är lustiga att se.
Små grodorna,
små grodorna
är lustiga att se.

Prova en tungvrickare!
Sex stycken skönsjungande sjömän
satt och smuttade på
sjuttiofem smaskiga surströmmingar.

Sex laxar i en laxask.

Sälen vill belöna dig för att du lärt dig S-ljudet!!

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

Övningskalender

Färglägg en stjärna eller klistra ett klistermärke varje gång ni övat.
Ni kan komma överens om en belöning när ni har övat en viss mängd.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha